

POD | Maatschappelijke Integratie
SPP | Intégration Sociale

FOCUS

De werknemers die een beroep doen op OCMW-steun

Nummer 6 - December 2013

1. Inleiding

Het hebben van een betaalde job is de beste garantie om niet in de armoede verzeild te geraken. Betaalde arbeid biedt evenwel geen totale bescherming. Een persoon kan aan het werk zijn maar toch een beroep moeten doen op OCMW-steun.

Onder werknemers die een beroep doen op OCMW-steun moet hier worden verstaan de werkgevers waarvan de arbeidsinkomens onvoldoende zijn op het niveau van het gezin en die een aanvulling ontvangen onder de vorm van leefloon of maatschappelijke dienstverlening.

De analyse is gebaseerd op de statistieken van de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI). Deze werden aangevuld met geaggregeerde gegevens vanuit de Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Via deze gegevens was het mogelijk om een gedetailleerder profiel op te stellen van de werknemers die een beroep doen op OCMW-steun als aanvulling op hun arbeidsinkomen.

2. Methodiek

Ter herinnering: de statistieken van het aantal steungerechtigden zijn gebaseerd op de terugbetalingsaanvragen die maandelijks worden ingediend door de 589 Belgische Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) bij de POD Maatschappelijke Integratie (PODMI). Enkel de dienstverlening van de OCMW's waarvoor in een financiële tegemoetkoming van de POD MI is voorzien door de wet, worden in aanmerking genomen. Dit omvat niet alle steun die de OCMW's kunnen verlenen aan hun cliënten.

Op basis van de informatie in de terugbetalingsformulieren is het mogelijk om het aantal werknemers op te sommen die een beroep doen op OCMW-steun onder de vorm van een leefloon (LL) als aanvulling van hun arbeidsinkomen. Het detail van de beschikbare bestaansmiddelen, inclusief het beroepsinkomen, van de aanvrager is bekend in de Novaprima databank. Deze informatie wordt verzameld door het OCMW tijdens het sociaal onderzoek en de cliënten zijn verplicht om het OCMW in te lichten over elke wijziging hierin.

In tegenstelling tot de terugbetalingsaanvragen van een leefloon nemen de formulieren betreffende de financiële steun, hoewel zij de eigen bestaansmiddelen van de aanvrager vermelden, het detail van deze bestaansmiddelen (professionele, onroerende, roerende, enz.) niet over. Het is dan ook niet mogelijk om onder de gerechtigden op financiële hulp een onderscheid te maken tussen diegenen die deze steun genieten als aanvulling op een beroepsinkomen of op een andere bron van inkomsten.

In het eerste hoofdstuk worden de statistieken van de gerechtigden op een leefloon als aanvulling op een arbeidsinkomen weergegeven.

De personen die tewerkgesteld worden door het OCMW (in hoofdzaak via toepassing van artikel 60§7) vormen geen onderdeel van de onderzochte populatie. Wanneer een tewerkstelling aangeboden wordt door het OCMW via toepassing van een van de tewerkstellingsmaatregelen dan krijgt de begunstigde geen aanvullend leefloon vermits het minimumloon het leefloonbedrag overschrijdt.

3. De statistieken van de PODMI

3.1. De werknemers die een beroep doen op OCMW-steun onder de vorm van een leefloon

Begint een persoon vanuit het statuut van leefloon te werken dan kan er een vrijstelling bekomen worden van het inkomen uit werk bij de berekening van het inkomen dat gepaard gaat met de toekenning van een leefloon. De vrijstelling van het beroepsinkomen (of SPI krachtens artikel 35¹) heeft tot doel de socio professionele integratie te bevorderen van de leefloners die beginnen te werken of die een beroepsopleiding starten. De personen die door het OCMW worden geholpen worden op die manier aangemoedigd om zich geleidelijk opnieuw in te schakelen op de arbeidsmarkt.

De tewerkstelling moet deeltijds zijn en de SPI vrijstelling kan slechts een maal opgenomen worden. De maximumduur van de SPI vrijstelling is ten hoogste 3 jaar van kracht die aanvangt op de eerste dag waarop de vrijstelling genoten wordt. De SPI vrijstelling is niet van toepassing op personen die reeds aan het werk zijn.²

In feite bevoordeelt de SPI vrijstelling de deeltijdse banen en de tijdelijke banen, met korte of onregelmatige duur, zoals die van uitzendarbeiders, seizoenarbeiders of gelegenheidsarbeiders.

Merk op dat voltijdse werknemers geen recht hebben op leefloon, noch op de SPI vrijstelling voor zover het minimumloon hoger is dan het leefloon.

Het beroepsinkomen in het kader van een artistieke activiteit³ kan eveneens een SPI vrijstelling genieten. Deze werknemers genieten vrijstelling wanneer zij slechts op bepaalde momenten voltijds werken.

Er zijn eveneens werknemers met een aanvullend leefloon die geen SPI vrijstelling genieten. De SPI vrijstelling activeren bij het ontvangen van een arbeidscontract van

¹ Koninklijk Besluit (KB) van 11 juli 2002 houdend het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

² Een begunstigde kan pas aanspraak maken op de socio-professionele integratievrijstelling nadat hij begunstigde is geweest van het leefloon. De persoon die reeds werkt en dan pas zijn aanvraag voor vrijstelling van beroepsinkomen indient kan geen aanspraak maken op deze vrijstelling op basis van artikel 35.

³ Wordt als artistieke activiteit beschouwd: de creatie en vertolking van artistieke werken, inzonderheid op het vlak van de audiovisuele en beeldende kunsten, de muziek, de literatuur, het spektakelbedrijf, het decorontwerp en de choreografie.

zeer korte duur is soms niet als opportuun, gelet op het tijdelijke karakter van deze tewerkstelling.

Er zijn drie soorten werknemers te onderscheiden die een beroep doen op OCMW-steun onder de vorm van een leefloon:

- De personen die beginnen te werken en die een beroep doen op de SPI vrijstelling, waaronder personen met de hoedanigheid van artiest ;
- De personen die aan het werk zijn voordat ze bij het OCMW aankloppen voor steun ;
- De personen die beginnen te werken en waarvan het beroepsinkomen klein of niet standvastig genoeg is om van start te gaan met de SPI vrijstelling;

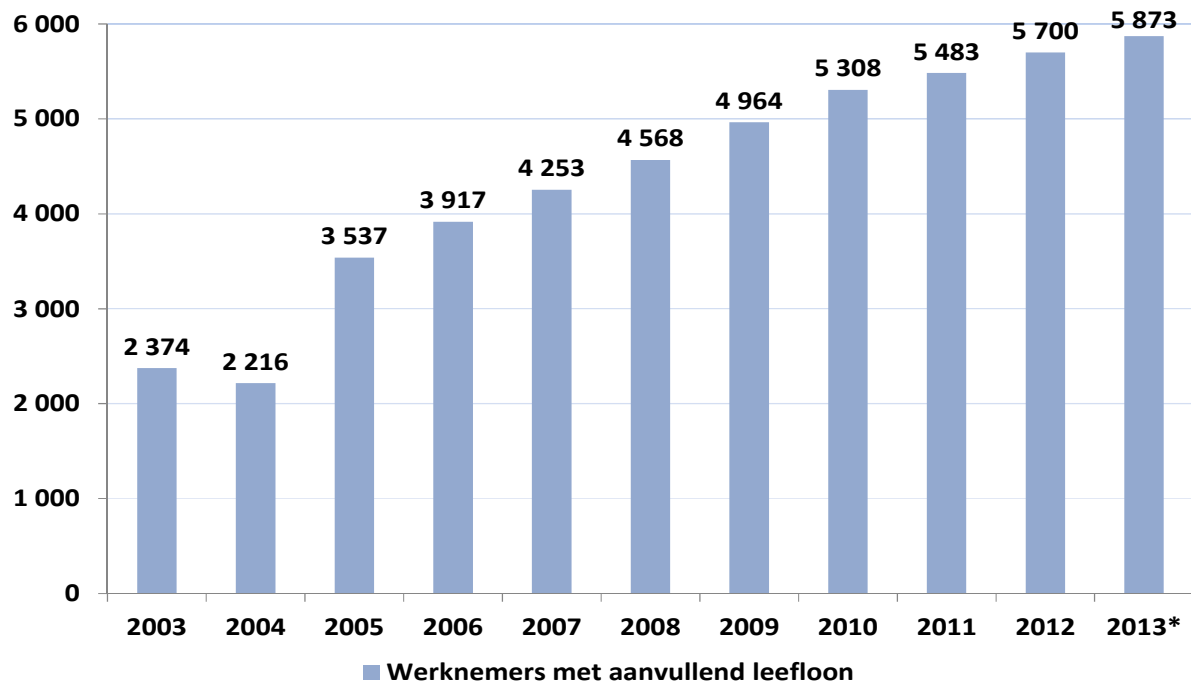
Bovenstaande werknemers volgen twee te onderscheiden parcours. De eerste, in de zin van een socio-professionele re-integratie, is deze van de werknemers die door het OCMW begeleid worden bij progressieve re-integratie in de arbeidsmarkt. De tweede betreft de groep met een beroepsinkomen hebben dat laag is als gevolg van een niet duurzame arbeidsbetrekking en daardoor een beroep moeten doen op OCMW steun.

Volgens de Europese Arbeidskrachten enquête (EAK) zijn 27% van alle loontrekkenden in 2012 deeltijds aan het werk. Deeltijdse arbeid betekent een verhoogd risico om een inkomen te vergaren dat lager is dan de leefloongrens. Het aandeel personen dat deeltijds aan het werk is stijgt ten opzichte van 2009 met 2 procentpunt. Van alle personen die deeltijds aan het werk zijn geeft 9,3% aan dat ze wel voltijds willen werken maar enkel deeltijds werk vinden. Uit de EAK blijkt dat 13,9% deeltijds werkt vermits de gewenste job enkel deeltijds aangeboden wordt, daarnaast geeft 5,2% aan dat hij/zij niet voltijds kan werken vermits ze arbeidsongeschikt zijn. Over het algemeen zijn meer vrouwen dan mannen deeltijds aan het werk.

3.2. Evolutie van het aantal werknemers dat een beroep doet op OCMW-steun onder de vorm van een leefloon

Het totale aantal werknemers met aanvullend leefloon stijgt tussen 2003 en 2013, zoals onderstaande grafiek aantoont.

Grafiek 1: evolutie van het aantal werknemers dat een aanvullend leefloon ontvangt

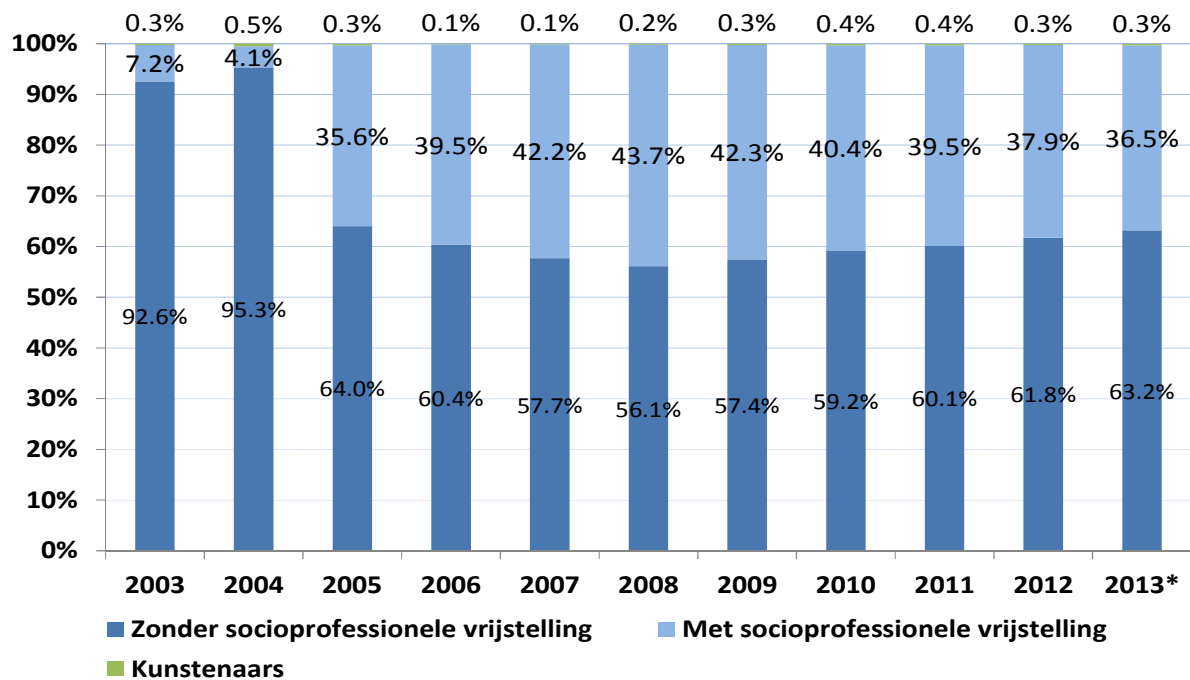

Na een lichte daling in 2004 is de stijging tussen 2005 en 2012 onophoudelijk, dit met een gemiddeld stijgingspercentage van jaarlijks 6,1%. Het stijgingsritme bekoeld licht in 2013 met een gemiddelde stijging van het aantal werkende met aanvullend leefloon van 4% gedurende de eerste 8 maanden. Er zijn in de eerste 8 maanden van 2012 5.873 personen die aan het werk zijn en OCMW steun verkrijgen⁴. Ter vergelijking waren dit er 2.374 in 2005, of 2,5 keer minder.

Vóór 2005 werd de SPI vrijstelling weinig gebruikt, zoals de volgende grafiek aantoont. Binnen de groep van werknemers met aanvullend leefloon was in 2008 het aandeel van de personen met SPI vrijstelling 43,7%, in 2013* was is gedaald tot 36,5%.

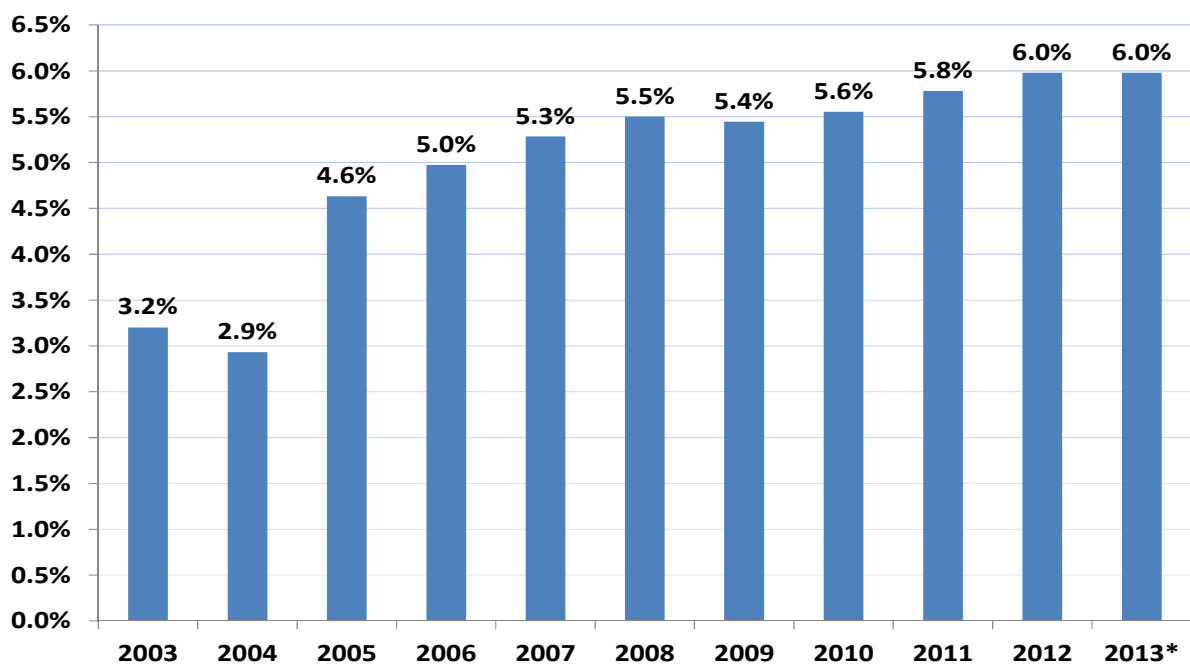
⁴ Meest recente stabiele cijfers

Grafiek 2: verdeling van de werknemers met aanvullend leefloon volgens het soort beroepsinkomen

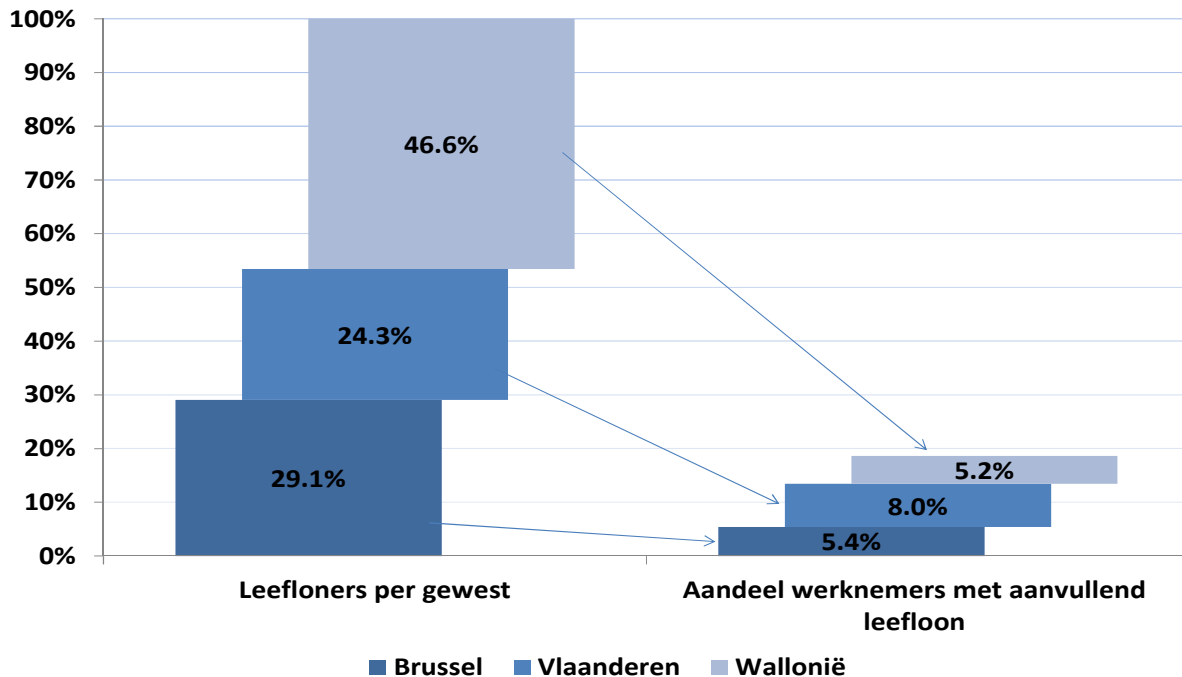
Uitgedrukt in percentage van de aantal personen die het recht op maatschappelijke integratie uitputten zijn de personen die aan het werk zijn met aanvullend leefloon in opmars. Terwijl in 2013 het aandeel werknemers met aanvullend leefloon 6% van het totale aantal begunstigden bedroeg was dit 10 jaar eerder slechts 3,2%. Met uitzondering van lichte daling in 2009 stijgt het aantal werknemers met een aanvullend leefloon in de totale leefloonpopulatie voortdurend.

Grafiek 3: aantal werknemers met aanvullend leefloon in de totale leefloonpopulatie

In Vlaanderen is het aantal werknemers met aanvullend leefloon het grootst. Hoewel in Vlaanderen slechts 24,3% leefloners woonachtig waren, zijn in 2013 8,0 % hiervan werknemers met aanvullend leefloon. In Wallonië die 46,6% van alle Belgische leefloners telt, slechts 5,2% werknemers met een aanvullend leefloon.

Grafiek 4: verdeling van de werknemers met aanvullend leefloon volgens gewest, 2013

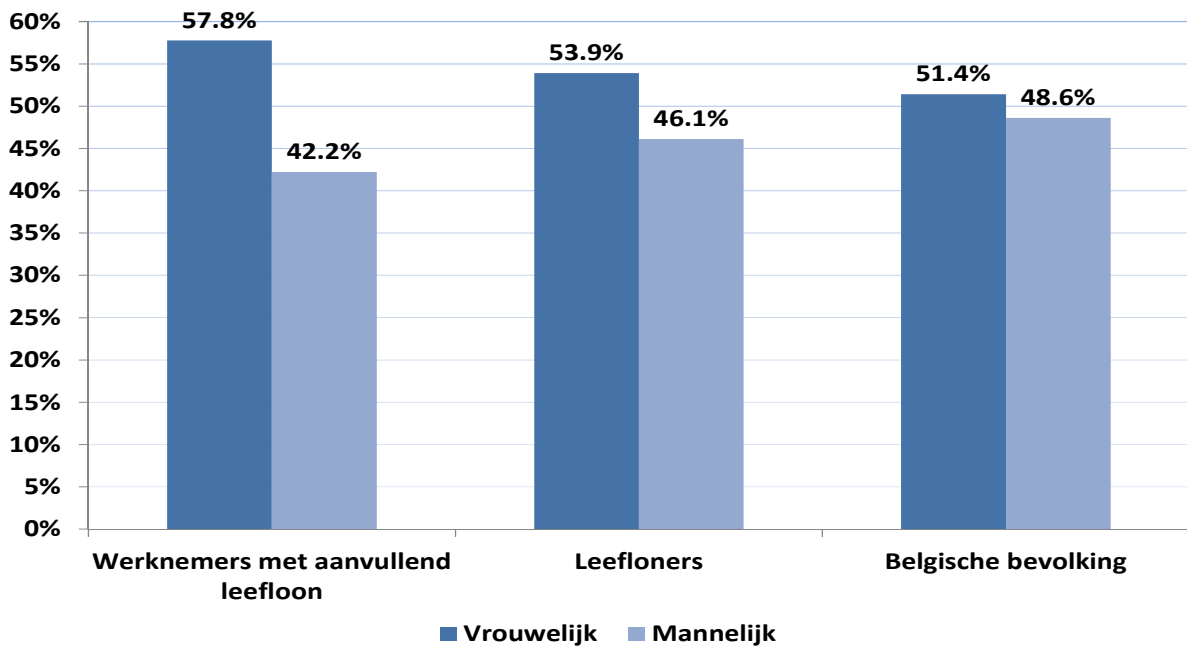

3.3. Profiel van de werknemers die een beroep doen op OCMW-steun onder de vorm van een leefloon

De werknemers die een beroep doen op OCMW-steun zijn in hoofdzaak vrouwen met een gezinslast, tussen 25 en 44 jaar, met de Belgische nationaliteit en woonachtig in Vlaanderen. De mannen zijn over het algemeen alleenstaand, 25 tot 44 jaar, met de Belgische nationaliteit en wonen eveneens in Vlaanderen. Dit beeld is echter te algemeen en verderop in deze nota wordt een diepere analyse gemaakt van het profiel van de werknemers die een beroep doen op het OCMW. Deze analyse wordt uitgevoerd ongeacht het gewest waar de werknemer woont.

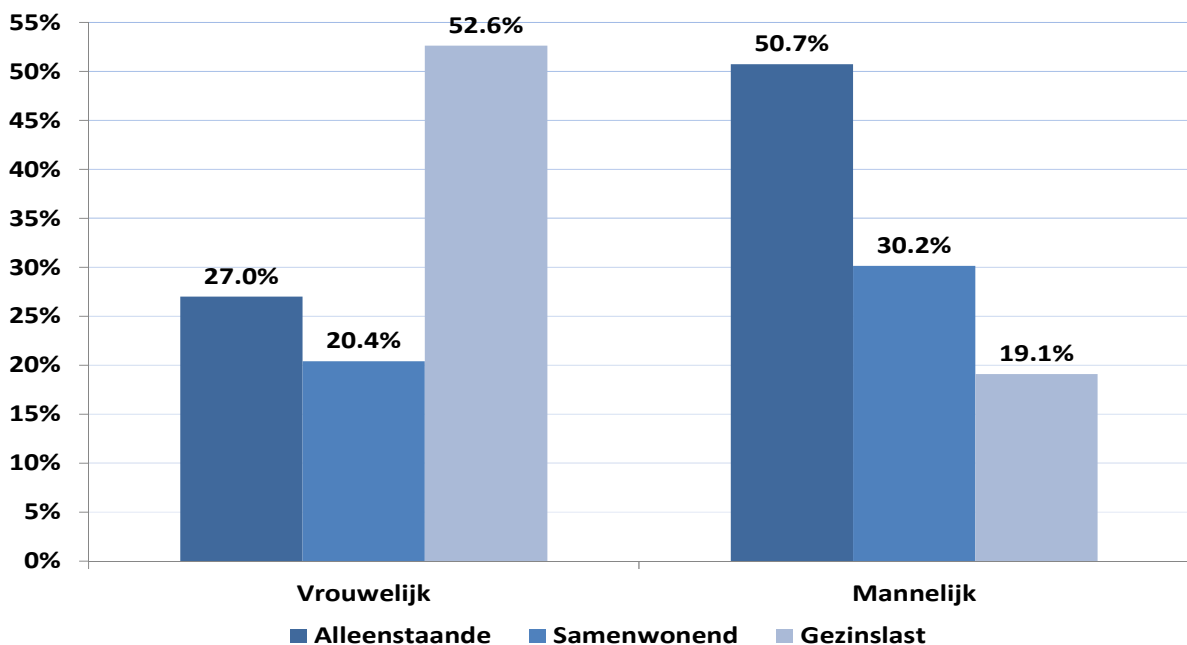
Binnen de groep personen werken en een aanvullend leefloon ontvangen, zijn vrouwen oververtegenwoordigd, zowel in vergelijking met hun aandeel in de Belgische bevolking, als met hun aandeel in de populatie van de leefloongerechtigden. Er waren immers 57,8% vrouwen tegenover 42,2 % mannelijke werknemers met aanvullend leefloon in 2013, terwijl slechts 53,9% van de leefloners vrouwelijk is, tegenover 46,1 % mannen.

Grafiek 5: verdeling van de werknemers met aanvullend leefloon volgens geslacht, 2013

Meer dan de helft van de mannen die werken en een aanvullend leefloon ontvangen zijn alleenstaand, de meeste vrouwen zijn terug te vinden in de categorie "gezinslast/kind".⁵

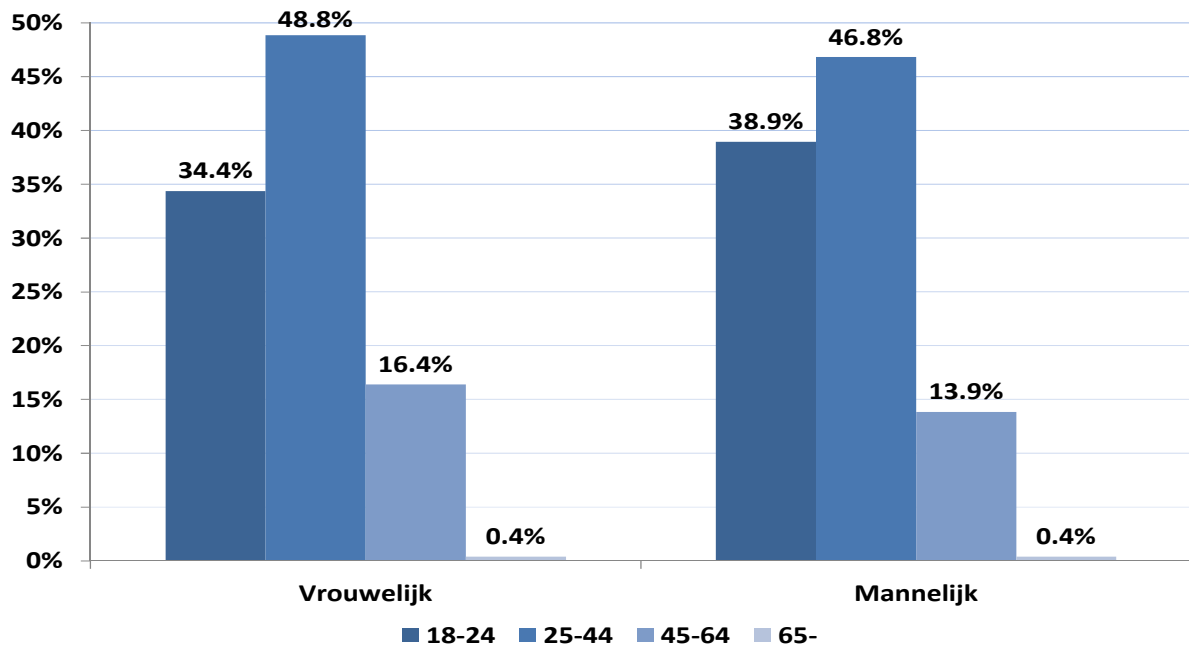
Grafiek 6: verdeling van de mannelijke/vrouwelijke werknemers met aanvullend leefloon volgens de gezinscategorie, 2013

⁵ Ter herinnering: de categorie "gezinslast/kind" bevat zowel samenwonenden (echtgenoten of levenspartners), als eenoudergezinnen.

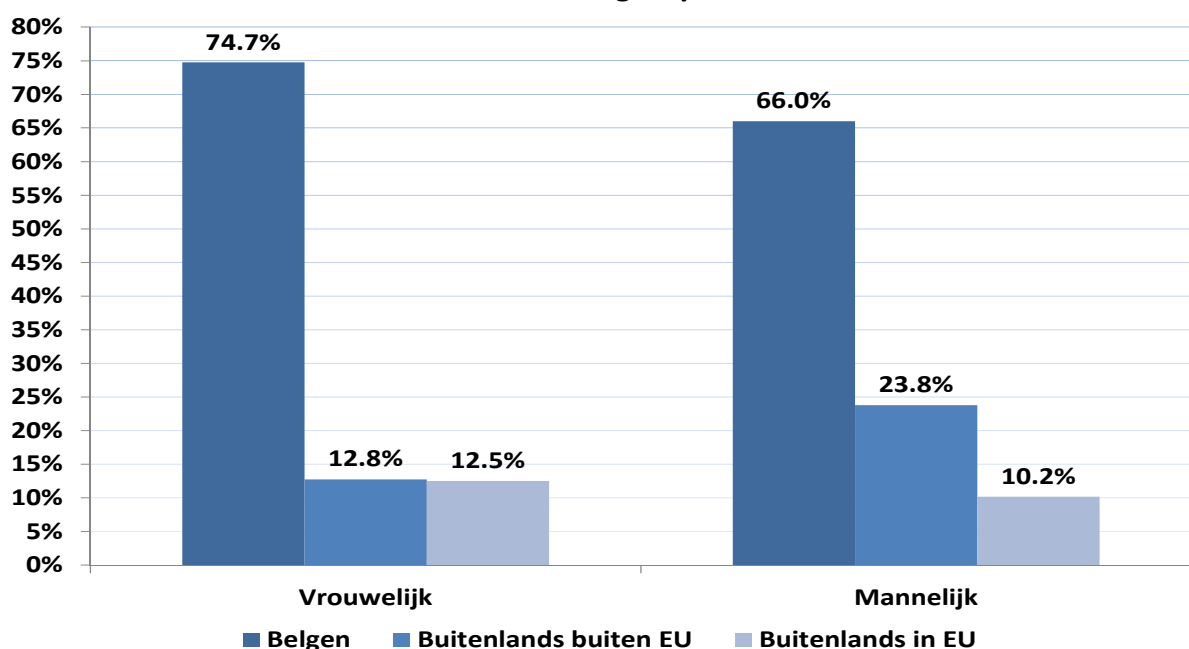
Er is weinig verschil in de verdeling tussen mannen en vrouwen volgens leeftijdscategorie. Het merendeel van de werknemers dat een beroep doet op het leefloon is tussen de 18 en 44 jaar.

Grafiek 7: Verdeling van de werknemers met aanvullend leefloon volgens leeftijdsgroep, 2013

De verdeling van de mannelijke en vrouwelijke werknemers met een aanvullend leefloon volgens nationaliteit toont weinig verschillen aan, hoewel er een iets groter aandeel mannen dan vrouwen van niet-Europese afkomst is.

Grafiek 8: Verdeling van de werknemers met aanvullend leefloon volgens nationaliteitsgroep, 2013

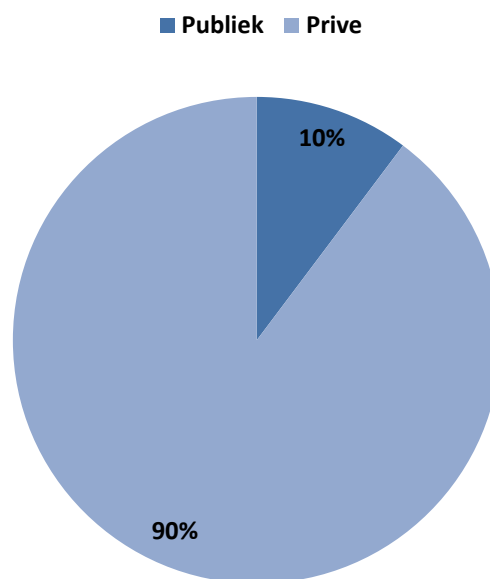
3.4. Statistieken van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid

Op basis van de geaggregeerde gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid, beheerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) is het mogelijk om een meer gedetailleerd profiel op te stellen van de werknemers die een beroep doen op OCMW-steun als aanvulling op hun beroepsinkomens. Het gaat hier om zowel werknemers met een aanvullend leefloon, als om diegenen met een aanvullende financiële hulp.

Binnen de gegevens van de KSZ worden de personen met een leefloon en de personen met een equivalent leefloon samengeteld. In de data die hierna volgen wordt bij het gebruik van de term leefloon zowel de leefloners als equivalent leefloners bedoeld.

Slechts 1 persoon op 10 die inkomen uit arbeid combineert met een aanvullend leefloon is tewerkgesteld in de publieke sector.

Grafiek 9 : publiek – privé

Sector van tewerkstelling van de werknemers met OCMW steun

De personen die een werk combineren met OCMW steun zijn in hoofdzaak actief in de interimsector (41,7%, cijfers december 2011). Daarna volgt de tewerkstelling in de sector van het hotelbedrijf met een aandeel van 24%, op enige afstand gevolgd door tewerkstelling in provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (9,6%). De overige sectoren waar personen die aan het werk zijn met aanvullend leefloon zijn de

kleinhandel, de gezondheidsinrichtingen, de schoonmaak, de socio-culturele sector en de bouwnijverheid..

Activiteitssector	2011-4
Uitzendarbeid en erkende ondernemingen	41.7%
Hotelbedrijf	24.0%
Provinciale en plaatselijke overheidsdiensten	9.6%
Zelfstandige kleinhandel	5.8%
Gezondheidsinrichtingen en-diensten	5.1%
Schoonmaak	5.0%
Socio-culturele sector	4.9%
Bouwbedrijf	3.8%

Bron: KSZ

Aantal jobs

99% van de personen die een inkomen uit werk combineren met een leefloon hebben slechts 1 job. 223 personen combineren het leefloon met 2 jobs, er zijn 5 personen die 3 jobs combineren met een leefloon (KSZ, december 2011).

Meer cijfers?

In deze Focus worden slechts enkele sleutelcijfers besproken van de mensen die een maatregel genieten die door de POD MI gefinancierd wordt. Op onze website vindt u ook nog andere interessante cijfers per regio, provincie, arrondissement en gemeente volgens het geslacht, de nationaliteit, de categorie of het statuut op onze internetsite. Naast tal van downloadbare tabellen, vindt u ook onze andere statistische publicaties en kunt u ons steeds via de website contacteren om cijfers op maat te verkrijgen.

Bijkomende inlichtingen?

Indien u meer informatie wenst, gelieve contact op te nemen met de dienst “Communicatie” op het volgende nummer: 02/508.85.85 of via onze website: <http://www.mi-is.be/be-nl/contact>

Bronvermelding

POD MI - Maatschappelijke integratie